

NILL/TFN* kultūras mantojuma jomā

Publicēts: 26.08.2020.

Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes (NKMP) aktivitātes "Moneyval" plāna ietvaros

Kas ir Moneyval?

"[Moneyval](#)" ir Eiropas Padomes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komiteja, kas ir izveidota 1997. gadā. Patlaban to veido 47 dalībvalstis, un tā ir padota Eiropas Padomes ministru komitejai.

"Moneyval" uzdevums ir novērtēt, kā tiek ievēroti galvenie starptautiskie standarti nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanā, un nodrošināta to īstenošanas efektivitāte, kā arī sniegt ieteikumus attiecībā uz nepieciešamajiem uzlabojumiem.

Arī NKMP līdzatbildīgā institūcija Moneyval rekomendāciju ieviešanā Latvijā jomā, kas skar darījumus ar kultūras pieminekļiem, kā arī nelegālas kultūras priekšmetu aprites novēršanā.

Institūciju sadarbības rezultātā LV portāls sadaļu "Moneyval" ir papildinājis ar tematisko Moneyval ceļvedi, iezīmējot [pasākumu plānu 2019. gadam](#).

NKMP darbības virzieni plāna izpildei:

1. Sektora risku apzināšana

Lai realizētu uz riskiem balstītu pieeju, NKMP ir apzinājusi ar kultūras mantojumu saistītos riskus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas jomā, par pamatu izmantojot [Eiropas Savienības pētījumu](#) par kultūras priekšmetu nelegālo apriti Eiropā. Augstākais draudu līmenis saistīts ar nelegālu kultūras priekšmetu apriti, radot aizdomas, ka tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā (arheoloģijas mantojuma postījumiem, nelikumīgiem izrakumiem, senlietu un citu kultūras priekšmetu nelikumīgu ievēšanu/ izvešanu, kā arī tirdzniecību, tai skaitā Interneta vietnēs), tāpat arī gadījumos, kad personas, kas iesaistītas šādos darījumos, ir vai darbojas no valstīm ar augstu draudu līmeni.

Starptautiski ir pierādīts, ka vairākas kriminālās un teroristu organizācijas izmanto mākslas un antikvāros priekšmetus kā finansējuma iegūšanas avotu, vienlaicīgi izpostot kultūras mantojuma objektus un veicinot to nelegālu apriti. Eiropas Savienības valstis, tai skaitā Latvija, var būt gan priekšmetu ieguves reģions, gan tranzīta reģions, gan pircēja atrašanās vieta jeb galamērķis.

Lai izprastu sektoru riskus, lūdzam iepazīties ar zemāk norādīto NKMP sektora riska novērtējumu un kopējo Latvijas sektoru risku novērtējuma kopsavilkumu:

 [Sektorālo riska novērtējums](#)

 [Kopsavilkuma ziņojums "Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas un terorisma finansēšanas risku novērtējums"](#)

 [Aicinām iepazīties ar Pārvaldes izveidotajiem padomiem mākslas un antikvāro priekšmetu tirgus dalībniekiem](#)

2. Informācijas nodrošināšana visiem likuma subjektiem

Svarīgi, lai visi kultūras mantojuma saglabāšanā iesaistītie, bet jo īpaši kultūras pieminekļu īpašnieki, personas, kas darbojas mākslas un antikvāro priekšmetu aprītē, tai skaitā tirdzniecībā un glabāšanā, apzinās šos riskus un dzīvē izmanto labticības pārbaudi – vienmēr veicot darījumus pārliecinās, vai darījumiem nav kāda no definētajām aizdomīguma pazīmēm, kāda ir kultūras priekšmeta izcelsme un tā iepriekšējie īpašnieki. Ir palielināta arī NKMP kapacitāte šo jautājumu risināšanā, kā arī pilnveidotas vadlīnijas arī NKMP darbiniekiem par darījumu ar kultūras pieminekļiem un mākslas un antikvāriem priekšmetiem pārbaudei, bet plāna īstenošanai un veiksmīgam rezultātam nepietiek tikai ar iestāžu darbību, bet ir vajadzīgs sabiedrības atbalsts un iesaistīšanās. Līdz ar to tiek plānoti pasākumi ar mērķi informēt kultūras pieminekļu īpašniekus, kultūras priekšmetu aprītē iesaistītas personas un sabiedrību kopumā par riskiem un izvairīšanos no tiem, lai novērstu noziedzīgus nodarījumus pret kultūras mantojumu, kā arī lai izpildītu [Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma](#) prasības.

3. Starptautiskās sadarbības un sadarbības ar tiesībsargājošām institūcijām stiprināšana

2018. gadā Latvija ir pievienojusies divām starptautiskām konvencijām – UNESCO 1970. gada konvencijai par kultūras priekšmetu nelikumīgas ieviešanas, izvešanas un īpašumtiesību maiņas aizliegšanu un novēršanu un UNIDROIT 1995. gada konvencijai par zagtajiem vai nelikumīgi izvestajiem kultūras priekšmetiem.

Notiek pastiprināta sadarbības veidošana gan ar Latvijas tiesībsargājošām institūcijām, tai skaitā Valsts muitas pārvaldi, gan starptautiskām organizācijām, piemēram, Interpol, UNESCO. NKMP sadarbībā ar Valsts muitas pārvaldi ir iesaistīta Eiropas Parlamenta un Padomes turpmākās regulas “Par kultūras priekšmetu importu” īstenošanā, kuras mērķis ir novērst nelikumīgi iegūtu kultūras priekšmetu importu, kas var tikt izmantoti ar mērķi gūt finansējumu teroristiskām aktivitātēm vai proliferācijai.

NKMP aicina ikvienu personu, kas iesaistīta kultūras priekšmetu aprītē pārliecināties, vai darījumā iesaistītās personas nav saistītas ar starptautiskām sankcijām, neatrodas meklēšanā [Interpola zagto kultūras priekšmetu datu bāzē](#), vai [ICOM sarkanajā sarakstā](#).

Ziņošana par darījumiem ar valsts nozīmes kultūras pieminekļiem

Vēršam uzmanību, ka saskaņā ar [likuma “Par kultūras pieminekļu aizsardzību”](#) 8. panta pirmo daļu gadījumos, kad īpašnieks atsavina valsts nozīmes kultūras pieminekli, valstij ir pirkuma tiesības, lēmumu par valsts pirkuma tiesību izmantošanu vai atteikšanos no tām pieņem Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (turpmāk – Pārvalde). Saskaņā ar Ministru kabineta 05.07.2011. noteikumu Nr. 534 “[Noteikumi par valsts nozīmes kultūras pieminekļu pirkuma tiesību izmantošanas kārtību un termiņiem](#)” 2. un 3. punktu atsavinot valsts nozīmes kultūras pieminekli, pirkuma līgumu vai tā norakstu (uzrādot pirkuma līguma oriģinālu) pirms īpašumtiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā (nekustamam valsts nozīmes kultūras piemineklim) vai pirms lietas nodošanas (kustamam valsts nozīmes kultūras piemineklim) iesniedz Pārvaldē vai tās reģionālajā nodaļā.

Papildus vēršam uzmanību, ka saskaņā ar [Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma](#) (turpmāk – NILLTPFNL) 45. panta 1.1 daļu darījumus ar Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā (turpmāk – Pieminekļu saraksts) iekļautajiem kultūras pieminekļiem uzrauga un kontrolē Pārvalde. Ievērojot minēto, un saskaņā ar NILLTPFNL 3. panta pirmās daļas 9. punktu Pieminekļu sarakstā iekļauto nekustamo valsts nozīmes kultūras pieminekļu īpašnieki ir uzskatāmi par NILLTPFNL subjektiem. No minētā izriet nekustama valsts nozīmes kultūras pieminekļa īpašnieka ziņošanas pienākums, kas noteikts NILLTPFNL 30. panta pirmās daļas 1. punktā, t.i., pienākums nekavējoties ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam (turpmāk – FID) par katru aizdomīgu darījumu. Ziņošanas pienākums attiecas arī uz līdzekļiem, kas rada aizdomas, ka tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar terorisma finansēšanu vai šādu darbību mēģinājumu, bet vēl nav iesaistīti darījumā vai tā mēģinājumā.

“Neparastu vai aizdomīgu darījumu pazīmes noteiktas Ministru kabineta 02.07.2019. noteikumos Nr. 281 “Noteikumi par

neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem”, kas zaudē savu spēku 17.12.2019., un kas nosaka, ka nekavējoties jāziņo FID par katru konsultētu, plānotu, pieteiktu, uzsāktu, atliktu, veiktu vai apstiprinātu neparastu darījumu, kura pazīmes atbilst vismaz vienai no zemāk minētajām neparasta vai aizdomīga darījuma pazīmēm:

- darījums, kurā piedalās klients, kas tiek turēts aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā un par kuru informācija ir iekļauta FID uzturētajā tīmekļvietnē <http://sankcijas.fid.gov.lv/> ;
- klients vai klienta patiesais labuma guvējs un tā veiktais darījums (tai skaitā līdzekļi, kas vēl nav iesaistīti darījumā vai tā mēģinājumā), par kuru klienta izpētes ietvaros konstatēta publiski pieejama negatīva rakstura informācija, kas liecina par tā iespējamu saistību ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem vai to legalizēšanu vai ar terorismu vai tā finansēšanu;
- veiktais skaidras naudas darījums, kura apmērs ir ekvivalents 5000 euro vai vairāk;
- Ziņojumā jāiekļauj pamatojums aizdomām par saistību ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu un ar to saistīto noziedzīgo nodarījumu tipoloģiju. Informāciju par aktuālākajām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un ar to saistīto noziedzīgo nodarījumu tipoloģijām un to raksturīgākajām pazīmēm FID ietver metodiskajās vadlīnijās, kuras uztur un aktualizē tīmekļvietnē www.fid.gov.lv.”

No 17.12.2019. stāsies spējā divi jauni Ministru kabineta noteikumi, kas atceļ iepriekš minētos Ministra kabineta noteikumus:

1. Ministru kabineta noteikumi Nr. 408 “[Noteikumi par kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem](#)”, kas nosaka kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem, kā arī apstiprina ziņojuma veidlapu. Iesniedzot ziņojumu, likuma subjekts aizpilda šo noteikumu 1. pielikumā norādīto veidlapu tiešsaistes formā vai augšupielādē XML faila datni, kas izveidota atbilstoši šo noteikumu 1. pielikumā minētajam veidlapas saturam.
2. Ministru kabineta noteikumi Nr. 407 “[Noteikumi par sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu](#)”, kas nosaka gadījumus, kad iesniedzama sliekšņa deklarācija, sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu, kā arī apstiprina sliekšņa deklarācijas veidlapu.

NILLTPFNL likuma subjekti sekojošajos gadījumos reizi nedēļā iesniedz Finanšu izlūkošanas dienestam sliekšņa deklarāciju par katru iepriekšējā periodā veiktu darījumu starp likuma subjektu un viņa klientu:

- klients veic skaidras naudas darījumu, kura apmērs ir ekvivalents 7000 euro vai vairāk;
- klients nosūta vai saņem pārrobežu maksājumu, kura apmērs ir ekvivalents 500 000 euro vai vairāk;
- darījuma apmērs ir ekvivalents 50 000 euro vai vairāk.

Likuma subjekti sliekšņa deklarāciju iesniedz elektroniski, izmantojot Finanšu izlūkošanas dienesta uzturēto tīmekļvietni (<https://zinojumi.fid.gov.lv>).

Ievērojot, iepriekš minēto, gadījumos ja darījumos ar valsts nozīmes nekustamu kultūras pieminekli tiek konstatēta kāda no iepriekš minētajām pazīmēm aicinām par to informēt Pārvaldi (Mazā Pils iela 19, Rīga, LV-1050, e-pasts: pasts@mantojums.lv) un ziņot FID (iesniedzot ziņojumu FID uzturētajā tīmekļvietnē <http://zinojumi.fid.gov.lv>

Kontakti:

Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras priekšmetu aprites daļas speciāliste Māra Maija Vēbere (66164798, mara.maija.vebere@mantojums.lv)

Moneyval ceļvedis LV portālā <https://lvportals.lv/temats/moneyval>

*NILL/TFN - nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana

<https://www.nkmp.gov.lv/lv/niltfn-kulturas-mantojuma-joma>